

3 (Sem-6/CBCS) SKT RE 1/2

2023

SANSKRIT

(Regular Elective)

Paper : SKT-RE-6016/6026

Full Marks : 80

Time : 3 hours

**The figures in the margin indicate full marks
for the questions**

**Answer either in English or in Assamese
or in Sanskrit**

Paper : SKT-RE-6016

(Environmental Awareness in Sanskrit Literature)

(সংস্কৃত সাহিত্যত পৰিবেশ সচেতনতা)

UNIT—I

**(Environmental Issues and Importance of
Sanskrit Literature)**

(Marks : 20)

1. Answer the following in brief : 1×3=3

ডলত দিয়াসমূহৰ চমুকৈ উত্তৰ লিখা :

(a) What do you mean by environment?

পর্যাবৰণ বুলিলে কি বুজা ?

A23/730

(Turn Over)

(b) In which Veda, the Mother Goddess Earth is eulogised?

কোনখন বেদত মাতা ভূমিদেৱীৰ স্তুতি কৰা হৈছে ?

(c) In which Maṇḍala of the R̥gveda, Goddess Sarasvatī is worshipped as 'পাৰকা'?

'ঋগ্বেদ'ৰ কোনটো মণ্ডলত সৰস্বতী দেৱীক 'পাৰকা' বুলি স্তুতি কৰা হৈছে ?

2. What do you mean by deforestation? 2

বনৰ উন্মূলন বুলিলে কি বুজা ?

3. Write a short note on any one of the following : 5

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো এটাৰ চমু টোকা লিখা :

(a) River pollution

নদী প্ৰদূষণ

(b) Ozone depletion

অ'জ'ন স্তৰৰ অৱক্ষয়

4. Answer any one of the following questions : 10

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write a note on the concepts of environmental science as depicted in the Sanskrit literature.

সংস্কৃত সাহিত্যত প্ৰতিফলিত হোৱা পৰিবেশ বিজ্ঞানৰ ধাৰণাসমূহৰ ওপৰত এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

(3)

(b) Discuss, in detail, the main components of environment.

পর্যবেক্ষণৰ মূল উপাদানসমূহৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা।

UNIT—II

(Environmental Awareness in Vedic Literature)

(Marks : 30)

5. Answer the following :

1×4=4

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

(a) महदुलं स्थिरं तदासीत्।

What do you mean by महत् उल्वम् here?

এই সন্দৰ্ভত মহৎ উল্বম্ মানে কি বুজা ?

(b) What is खनित्रिमा आपः?

খনিত্রিমা আপঃ মানে কি ?

(c) Who is eulogised as पवित्रपति in the Vedas?

পবিত্রপতি বুলি বেদত কাক স্তুতি কৰা হৈছে ?

(d) ऋतेनादित्यास्तिष्ठन्ति

What is the meaning of 'ऋत' here?

এই সন্দৰ্ভত 'ঋত' শব্দই কি বুজাইছে ?

6. (a) What are the five basic elements covered by environment as mentioned in the *Aitareya Upaniṣad* (3.3)? 2

‘ঐতৰেয় উপনিষদ’ (3.3)ত উল্লেখ কৰা পৰ্যাবৰণত আবৃত হৈ থকা পাঁচটা মূল উপাদান কি কি ?

- (b) What do you mean by ত্ৰীণি চ্চন্দাসি in ‘ত্ৰীণি চ্চন্দাসি কবযো বিৰ্যেতিরে ...’? 2

‘ত্ৰীণি চ্চন্দাসি কবযো বিৰ্যেতিরে ...’ এই সন্দৰ্ভত ত্ৰীণি চ্চন্দাসি মানে কি ?

- (c) In which Sūkta of which Maṇḍala of the *Rgveda*, Agastya has eulogised Sūrya for curing his disease? 2

‘ঋগবেদ’ৰ কোন মণ্ডলৰ কোন সূক্তত অগস্ত্যই নিজৰ ৰোগ নিৰাময়ৰ কাৰণে সূৰ্যৰ স্তুতি কৰিছে ?

7. Write the meaning of any two Mantras of the following : 5×2=10

তলৰ মন্ত্ৰসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ অৰ্থ লিখাঁ :

(a) चि॒त्प॒र्ति॒र्मा पु॒नातु वा॒क्प॒र्ति॒र्मा पु॒नातु दे॒वो मा स॒वि॒ता
पु॒ना॒त्वच्छि॒द्रेण॑ प॒वि॒त्रेण॑ सूर्य॒स्य र॒श्मि॒भिः ।

(b) इ॒रा॒सः कु॒श॒रा॒सो द॒र्भा॒सः सै॒र्या उ॒त ।
मौ॒ज्जा अ॒ष्ट॒ष्टा वै॒रि॒णाः स॒र्वे सा॒कं न्व॑लि॒प्सत ॥

(c) स॒त्ये॒नो॒त्त॒भि॒ता भूमिः॑ सूर्ये॒णो॒त्त॒भि॒ता द्यौः ।
ऋ॒ते॒ना॒दि॒त्यास्ति॑ष्ठन्ति दि॒वि सो॒मो अ॒धि श्रि॒तः ॥

- (d) ईशा वास्यमिदं सर्वं यत् किञ्च जगत्यां जगत्।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद् धनम्॥

8. Answer any one of the following :

10

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

- (a) Write a note on the natural sources of water as described in your prescribed Vedic text.

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যাংশত বৰ্ণনা কৰা অনুসৰি পানীৰ প্ৰাকৃতিক উৎস সম্বন্ধে এটি টোকা লিখাঁ।

- (b) Write about the environmental protection from the sun as delineated in your prescribed Vedic text.

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যাংশত বৰ্ণনা কৰা অনুসৰি সূৰ্যই কেনেদৰে পৰ্যায়বৰণৰ বক্ষণ কৰে, আলোচনা কৰাঁ।

UNIT—III

(Environmental Awareness in Classical Sanskrit Literature)

(Marks : 30)

9. Answer the following :

1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

- (a) ग्रीवामङ्गाभिरामं मुहुर्नुपतति स्यन्दने दत्तदृष्टिः।

In this Śloka, which animal is described by Kālidāsa?

এই শ্লোকত কালিদাসে কি জন্তুৰ বৰ্ণনা দিছে?

(b) How many Adhikaraṇas are there in the *Arthaśāstra*?

‘অর্থশাস্ত্ৰ’ত কেইটা অধিকৰণ আছে ?

(c) Who is the author of ‘স্মৃক্ৰনীতি’?

‘স্মৃক্ৰনীতি’ গ্ৰন্থৰ ৰচক কোন ?

10. What are the two other names of चाणक्य? 2

চাণক্যৰ আন দুটা নাম কি ?

11. Answer any one of the following : 5

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Discuss the purport of the Nāndī verse of the *Abhijñānaśakuntalam* from the viewpoint of depiction of elements of environment.

‘অভিজ্ঞানশকুন্তলম্’-ৰ নান্দীগ্লোকত কেনেকৈ পৰ্যায়বৰণৰ উপাদানসমূহ বৰ্ণিত হৈছে, সেই দিশত এটি আলোচনা কৰাঁ।

(b) Explain :

ব্যাক্য কৰাঁ :

वापीकूपतडागानि देवतायतनानि च।

अन्नप्रदानमारामाः पुर्तः धर्मञ्च मुक्तिदम्॥

12. Answer any two of the following : 10×2=20

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Discuss the methods adopted for water management as described in the Sanskrit literature.

জলপ্ৰবন্ধান সম্পৰ্কে সংস্কৃত সাহিত্যত যিবোৰ পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে সেই বিষয়ে আলোচনা কৰাঁ ।

(b) Write about the punishments inflicted for destroying the trees and plants as discussed in the *Arthaśāstra*.

গছ-গছনি ধ্বংস কৰাৰ বাবে বিহিত হোৱা, 'অৰ্থশাস্ত্ৰ'ত আলোচনা কৰা, শাস্তিসমূহৰ বিষয়ে লিখাঁ ।

(c) Discuss how Kālidāsa has portrayed the different ways of preservation of nature in his *Abhijñānaśakuntalam*.

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকত কালিদাসে কেনেকৈ প্ৰকৃতিৰ সংৰক্ষণ সম্বন্ধে বিভিন্ন দিশ চিত্ৰিত কৰিছে সেই বিষয়ে আলোচনা কৰাঁ ।

(d) Discuss the different views on the greatness of plantation of trees as delineated in the Sanskrit literature.

সংস্কৃত সাহিত্যত বৰ্ণনা কৰা ধৰণে বৃক্ষৰোপণৰ মহত্ব সম্বন্ধে বিভিন্ন মতসমূহ আলোচনা কৰাঁ ।

(8)

Paper : SKT-RE-6026

(Kāmarūpa School of Dharmaśāstra)

(ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ কামৰূপ সপ্তদায়)

UNIT—I

(Marks : 20)

1. Answer the following : 1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Write the meaning of the term 'Dharma' as found in the *R̥gveda*.

'ঋগ্বেদ'ত উল্লেখ থকা 'ধৰ্ম' পদটোৰ অৰ্থ কি ?

(b) What is the root in the term 'Dharma'?

'ধৰ্ম' পদটো কি ধাতুৰ পৰা নিষ্পন্ন হৈছে ?

(c) Where it is stated—'বেদো ধৰ্মমূলম্'?

'বেদো ধৰ্মমূলম্' বুলি ক'ত কোৱা হৈছে ?

2. Who is the author of the *Mitākṣarā* commentary?

On which *Smṛti* is the commentary composed? 2

'মিতাক্ষৰা' টীকাৰ ৰচক কোন ? কোনখন স্মৃতিৰ আধাৰত টীকাটি ৰচিত হৈছে ?

3. Discuss the sources of Dharma as found in the *Manusmṛti*. 5

'মনুস্মৃতি'ত আলোচিত হোৱা ধৰ্মৰ উৎসসমূহ কি, আলোচনা কৰাঁ।

(9)

Or / অথবা

Show your acquaintance with the principal Dharmasūtras.

মুখ্য ধৰ্মসূত্ৰসমূহৰ বিষয়ে তোমাৰ পৰিচয় আগবঢ়োৱা।

4. Write a note on the different schools of Dharmaśāstra. 10

ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়—এই বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

Or / অথবা

Discuss the meaning and scope of Dharma as delineated in the Dharmaśāstras.

ধৰ্মশাস্ত্ৰসমূহত আলোচিত হোৱা ধৰ্মৰ অৰ্থ আৰু পৰিসৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

UNIT—II

(Marks : 30)

5. Answer the following : 1×4=4

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Who is the author of *Dhavalasamgraha*?

‘ধৱলসংগ্ৰহ’ৰ ৰচক কোন ?

(b) What is the name of the commentary on the *Viṣṇupurāṇa*, composed by Nīlāmbārācārya?

নীলান্ধৰাচাৰ্যই ৰচনা কৰা ‘বিষ্ণুপুৰাণ’ৰ টীকাটিৰ নাম কি ?

(c) Amongst the Smṛtikāras, who is called 'Jagadguru'?

স্মৃতিকাবসকলৰ মাজত কাক 'জগদগুৰু' বুলি জনা যায় ?

(d) Who is the author of *Purṇacandra*?

'পূৰ্ণচন্দ্ৰ' নামৰ গ্ৰন্থখনৰ ৰচক কোন ?

6. (a) Who is the author of twelve *Bhāskaras*?
Mention any two of the *Bhāskara* books. 2

দ্বাদশ 'ভাস্কৰ'ৰ ৰচক কোন ? যি কোনো দুখন ভাস্কৰ গ্ৰন্থৰ নাম উল্লেখ কৰা।

(b) Who wrote *Gaṅgājala*? In which Śaka era was the work composed? 2

'গঙ্গাজল' কোনে ৰচনা কৰিছিল ? কোন শকত এই গ্ৰন্থ ৰচিত হৈছিল ?

(c) Mention any two of the *Kaumudīs*. 2

দুখন কৌমুদী গ্ৰন্থৰ নাম লিখা।

7. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

Nilāmarācārya ; *Vedācārya* ; *Pitāmarā-
siddhāntavāgīśa* ; *Śambhunātha Miśra*.

তলত উল্লেখ কৰাসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ চমু টোকা লিখা :

নীলাম্বৰাচাৰ্য ; বেদাচাৰ্য ; পীতাম্বৰসিদ্ধান্তবাগীশ ;
শম্ভুনাথ মিশ্ৰ।

8. Write a note on the characteristic features of the Kāmarūpa school of Dharmaśāstra. 10
ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ কামৰূপ সম্প্ৰদায়ৰ বৈশিষ্ট্যসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা
লিখাঁ।

Or / অথবা

Prepare a note on the Smṛti works, composed by Rājaguru Dāmodara Miśra.
ৰাজগুৰু দামোদৰ মিশ্ৰই ৰচনা কৰা স্মৃতিশাস্ত্ৰসমূহৰ আধাৰত এটি
টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

UNIT—III

(Marks : 30)

9. Answer the following : 1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) In which Purāṇa, it is stated that Gaṅgā is Tīrthottamottamā?

কোনখন পুৰাণত গঙ্গা তীৰ্থোত্তমোত্তমা বুলি কোৱা হৈছে ?

(b) Who is the presiding deity of Ujjayinī?

উজ্জয়িনীৰ অধিষ্ঠাতৃ দেৱতাজন কোন ?

(c) Name a Mahātīrtha.

এখন মহাতীৰ্থৰ নাম লিখাঁ।

10. How is Prayāga praised as a Tīrtha in the Tīrthakaumudī? 2

‘তীৰ্থকৌমুদী’ত প্ৰয়াগ তীৰ্থক কেনেদৰে প্ৰসংগা কৰা হৈছে ?

11. Explain any one of the following : 5

তলত দিয়াবোৰৰ যেকোনো এটাৰ ব্যাখ্যা কৰা :

(a) केदारं सर्वपापघ्नं शम्भलग्राम उत्तमः।

(b) इदं तीर्थमिदं नेति ये नरा भेददर्शिनः।
तेषां विधीयते तीर्थगमनं तत् फलञ्च यत्॥

12. Answer any two of the following questions :

10×2=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write a note on the works of the author of the *Tirthakaumudī*.

‘তীৰ্থকৌমুদী’ গ্ৰন্থৰ ৰচকৰ্জনাৰ কৃতিসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

(b) Write a note on the Tirthas where different parts of Sati’s body fell.

সতীৰ দেহৰ বিভিন্ন অংশ পতিত হোৱা তীৰ্থসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

(c) Discuss, in detail, the result of visiting a Tirtha, according to your prescribed text.

তোমাৰ পাঠ্যগ্ৰন্থৰ আধাৰত তীৰ্থদৰ্শনৰ ফলৰ বিষয়ে বিতংভাৱে আলোচনা কৰা।

(d) “अर्द्धं तीर्थफलं तस्य यः प्रसङ्गेन गच्छति।”

Discuss the statement.

উক্তিটো আলোচনা কৰা।
